

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ความคิดทางการเมืองของบุคคลคนหนึ่ง ขอบส่งผลสะท้อนให้เห็นถึงความนิยมในลัทธิการเมืองของบุคคลคนนั้น ทั้งนี้เพราะทั้งสองเรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันจนแยกไม่ออก การศึกษาในเชิงวิเคราะห์เรื่องแนวพระราชดำริทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับที่ส่งผลสะท้อนให้เห็นถึงพระราชดำริในลัทธิการเมืองที่ตามมา

ในขณะนั้นรัชกาล ปัญหาของแนวความคิดทางการเมืองที่กำลังถูกยุบยู่มี ๒ แนวคือ แนวความคิดในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และแนวความคิดในระบอบประชาธิปไตย ครั้นถึงตอนปลายรัชกาลมีอีกแนวความคิดหนึ่งซึ่งไหลหลั่งขึ้นมาท่ามกลางความผันผวนทางการเมืองนั้นคือ แนวความคิดในทางสังคมนิยม ปัญหาที่รบกวนรับหรือไม้อย่างไร เป็นคำถามที่ตามมา และสิ่งนี้เองคือสิ่งที่สรุปในเรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวพระราชดำริทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเราจะต้องประมวลให้ได้ว่าทรงแสดงออกถึงแนวพระราชดำริทางการเมืองอย่างไร การแสดงออกถึงแนวพระราชดำริทางการเมืองพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ อาจแบ่งออกได้เป็น ๒ ตอนดังนี้

๕.๑ ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์

บรรยากาศทางการเมืองในสมัยนี้คือ ปัญหาการปรับปรุงโครงสร้างทางการบริหารซึ่งมีมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และในขณะเดียวกันปัญหาการเขามามีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ การเรียกร้องให้มีการปกครองด้วยระบบรัฐสภา ได้เพิ่มลำดับความสำคัญสูงขึ้นมาเทียบกันด้วย ในฐานะที่ทรงเป็นผู้นำทางการเมืองโดยสมบูรณ์ในทางนิตินัย ทรงมีพระราชประสงค์แน่วแน่ที่จะเห็นประเทศไทยปกครองด้วยระบอบที่เหมาะสมมาตั้งแต่ต้นรัชสมัย แต่หาทรงเชื่อในความเคลื่อนไหวทางพลังความคิดในเรื่องการเรียกร้อง เขามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นต้นมา ความเป็นนักประชาธิปไตยที่อาจถึงกันตามพระหิตู จึ่งพร้อมที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ

สนองต่อความเรียกร้องเมื่อพิจารณาจากกันโดยดีแล้วควรมิให้ทรงต้องการจะเห็นรัฐธรรมนูญหรือ
 รัฐสภาที่จะเกิดขึ้นมีความสำคัญเพียงแค่นี้เป็นสำคัญ คณะกรรมการปกครองควรรอบรอบประชาธิปไตยเท่านั้น
 หากแต่ทรงต้องการใหม่การ เรียนรู้ เพื่อยังผลให้รัฐธรรมนูญและรัฐสภานั้นมีบทบาทในการปกครอง
 ระบบประชาธิปไตย แต่เนื่องจากในทางปฏิบัติขั้นนี้ ทรงกริ่ง เกรงพระทัยพระบรมวงศานุวงศ์ซึ่ง
 ประทับกันอยู่ในคณะอภิรัฐมนตรีสภา ซึ่งส่วนมากเป็นบุคคลที่มีแนวความคิดแบบอนุรักษนิยม และ
 เป็นผู้มีส่วนช่วยในการพระราชวินิจฉัย ฉะนั้นแทนที่จะทรงกระทำการประนีประนอมที่ความพหุภาคย์ เขา
 จึงทรงทรงไขนโยบายประสานประโยชน์ เป็นไปในทำนองพยายามจะประสานประโยชน์หรืออภัย
 หวังการจักระ เบี่ยงเบนส่วนความคิดเห็นผลประโยชน์นโยบาย และความปรารถนาที่แตกต่างกัน
 ให้กลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ยังมีอาจจะเกิดขึ้นใ้ความทรง ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดในการโน้มน้าวจิตใจของ
 อภิรัฐมนตรี เพื่อการพิจารณาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะมีปัญหาสำคัญอีกอย่างหนึ่ง
 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง อันมีผลหลายประการ วัฒนาทางการเมือง ในสมัยนั้น นั่นคือปัญหา
 เรื่อง เศรษฐกิจ ปัญหา เศรษฐกิจ เป็นปัญหาใหญ่ที่รุมเร้ารัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ
 ทั้งนี้เพราะนโยบายการแก้ปัญหา เศรษฐกิจ เป็น เรื่องสำคัญที่ทำให้รัฐบาลต้องหันเหทรัพยากรต่าง ๆ
 เพื่อปัญหานี้โดยเฉพาะ จึงอยู่แม้จะมีการศึกษาคนความก้าวหน้าแล้ว นนโยบายการแก้ปัญหา เศรษฐกิจ
 ในสมัยนั้นทำไม่ถูกต้องแต่เราจะพูดไปเลยว่ารัฐบาลมีใจจัดการเพื่อแก้ปัญหา เหมือนนโยบายแก้ปัญหา
 ของรัฐบาลไม่ถูกต้อง ก็ขอหมายความว่าทรัพยากรต่าง ๆ ที่รัฐบาลทุ่มเทเพื่อแก้ปัญหา เศรษฐกิจนั้น
 สูญเปล่า อันนี้เอง เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการระงับงั้นในกา วัฒนาทางการเมือง

๕.๖ ในสมัยประชาธิปไตย

ในช่วงนี้โดยมติอันอำนาจของรัฐ เปลี่ยนเมื่อมาอยู่ที่ประชาชน แต่ในทางพฤตินัยอำนาจทาง
 การเมืองเปลี่ยนมือไปเป็นของคณะราษฎร สถาบันทางการเมืองและขบวนการทางการเมืองต่าง ๆ
 กำหนดขึ้นตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ทว่าสิ่งเหล่านี้เป็น เพียงสัญลักษณ์ มิได้มี
 ความหมายที่รื้อมบทบาทเพื่อการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเลย ด้วยเหตุนั้นการแสวงออก

ทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงออกมาในรูปที่ทรงต่อต้านหรือ
 เหนี่ยวรั้ง เมื่อเห็นรัฐบาลเลขาธิการเมืองนิคคิตา แต่ทว่าก็ทรงหวังนิคหวัง ทั้งนี้เพราะ
 รัฐบาลในสมัยนั้นมีโคบีคิในสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีโคกระบั่นถึงความหมายหรือความ
 สำคัญของพระมหากษัตริย์ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย แม้แต่หลวงประดิษฐมนู
 ธรรมเอง เมื่อมาทวนรำลึกถึงการยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครองคราวนั้น ก็ยังกล่าว
 ว่าการกระทำครั้งนั้นไม่เป็นผลสำเร็จ ทั้งนี้เพราะมีโคบีคิในสถาบันพระมหากษัตริย์ พระ
 ราชประสงค์ที่จะเห็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์แบบไม่เป็นดังพระราช
 หฤทัย ทั้งนี้เนื่องมาจากเหตุผลที่พอจะสรุปได้จากใจความในพระราชหัตถเลขาทรงสละ ราช
 สมบัติว่า(๑) การเปลี่ยนแปลงการปกครองคราวนั้นมีโคบีคิทำให้เกิดเสรีภาพในการเมือง-
 อย่างสมบูรณ์ และคณะผู้ปกครองมิได้รับฟังความคิดเห็นของราษฎรโดยแท้จริง เพราะ
 เหตุว่าอำนาจและการกำหนดนโยบายต่างๆ ตกอยู่แก่คณะผู้ก่อการฯ ทั้งสิ้น เมื่อแรกเกิด
 การยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงยิน
 ยอมให้คณะผู้ก่อการฯ ปกครองประเทศในพระนามของพระองค์ท่าน ก็เนื่องด้วยทรง
 เชื่อว่าคณะผู้ก่อการฯ จะปกครองประเทศตามหลักการรัฐธรรมนูญ ซึ่งตรง
 กับพระราชนิยมของพระองค์ท่านที่จะให้มีการปกครองด้วยระบอบนี้ พระองค์ทรงมีพระ
 ราชดำริจะจัดการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศให้เป็นไปตามระบอบนั้น หากแต่
 ว่า จะในล่อยๆเป็น ค่อยๆไปโดยมิได้มีการกระหนกระเทือน ซึ่งอาจจะนำไปให้เกิดผลร้าย
 ขึ้นภายหลังได้ ด้วยเหตุนี้พระองค์จึงทรงโน้มตามความประสงค์ของคณะผู้ก่อการยึด
 อำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครอง เพื่อความสงบสุข และเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โปรดดูเนื้อหาทั้งหมดได้ในภาคผนวก ๗. ศรีกรุง รวบรวม, " พระราชหัตถ
 เลขาทรงสละราชสมบัติ ฉบับวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ", เรืองเคิม, หน้า

จะได้นำไปโดยราบรื่น แต่ทว่าเมื่อเวลาล่วงเลยมา ไททรงเห็นแล้วว่า คณะผู้ก่อการฯ มิได้ปกครอง
ประเทศตามหลักการของประชาธิปไตย และหลักความยุติธรรม โดยทรงหยิบยกรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็น
กติกาการปกครองประเทศในขณะนั้นขึ้นมาอ้างเป็นพยานหลักฐานทั้งสองฉบับ ว่าคณะผู้ก่อการฯ ได้กุม
อำนาจและกุมการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ไว้แต่เพียงคณะเดียว ดังเช่นรัฐธรรมนูญการปกครองฉบับ
ชั่วคราว โดยบังวามมีสิทธิสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะผู้ก่อการฯ
เสียก่อนดังนี้ เป็นต้น พระองค์ท่านได้ทรงพยายามให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในรัฐธรรมนูญฉบับถาวร
เพื่อจัดการเล่นพวก ด้วยเหตุนี้จึงทรงยินยอมให้มีสมาชิก ๒ ประเภท ประเภท ๑ เป็นสมาชิกที่มา
จากการเลือกตั้ง และประเภท ๒ เป็นสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้ง โดยจะทรงเป็นผู้แนะนำในการ
แต่งตั้งสมาชิกประเภท ๒ แต่การณกลับปรากฏว่าพระองค์ท่านหาได้มีโอกาสนำแนะนำในการแต่งตั้ง
สมาชิกประเภท ๒ ไม่ จึงไม่ทรงมีโอกาสดำเนินการจัดการเล่นพวกได้ นอกจากนี้ทรงมีพระราชประสงค์จะให้
การเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศไปสู่ระบอบประชาธิปไตยเป็นผลสำเร็จและเป็นไปด้วยความราบ
รื่น แต่ทว่านับตั้งแต่มีการแตกแยกกันในเรื่องโครงการเศรษฐกิจของประเทศแล้ว การเมืองมีความ
ปั่นป่วนมาก ยังผลให้เกิดการไร้กำลังทหารทำการรัฐประหาร ตั้งแต่บัดนั้นมาการดำเนินไปสู่การ
ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และด้วยความราบรื่นนั้นเป็นไปได้ยากยิ่ง ไททรง
พยายามร้องขออีกเพื่อให้การปกครองของประเทศดำเนินไปตามวิถีทางแห่งระบอบประชาธิปไตยที่แท้
จริง ด้วยการขอให้แก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย และให้ราษฎรได้มีโอกาสออก
เสียงแสดงความคิดเห็นก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่สำคัญอันมีผลได้ผลเสียแก่ประชาชน แต่
ก็มิได้รับการสนองตอบคำขอนั้น ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการออกกฎหมายปราบปรามบุคคลซึ่งคาดว่าจะ เป็นภัย
ต่อคณะผู้ก่อการฯเอง โดยมีได้มีการพิจารณาความผิดโดยเปิดเผยในศาลสถิตยุติธรรม นับเป็นการ
ขัดหลักนิติธรรมอย่างยิ่ง ในเมื่อทรงตระหนักแล้วว่า คณะผู้ก่อการฯ มิได้ปกครองประเทศตามหลักการ
ของประชาธิปไตยและหลักความยุติธรรม และพระองค์ท่านไม่ทรงสามารถช่วยเหลือคุ้มครองประชาชน
ตามหลักการของพระมหากษัตริย์ภายใต้อำนาจจำกัดของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากคณะผู้ก่อการฯ มิได้ให้
ความหมายแก่พระองค์ท่านในฐานะเช่นนั้น จึงทรงเลือกโอกาสสุดท้ายที่จะแสดงให้เห็นว่า ไม่ทรง
เห็นพ้องด้วยกับการกระทำของคณะราษฎร โดยไม่ยินยอมให้ใช้วิธีการปกครอง เช่นนั้นในพระนามของ

พระองค์ท่านอีกต่อไป ควณการทรงสละราชสมบัติและออกจากตำแหน่งพระมหากษัตริย์เสีย

ในที่สุกนี้จากลาวได้วา ถึงแม่เหตุการณ์ดังกลาวเกิดขึ้นมาแล้วและผ่านไปเป็นเวลากว่า ๕๐ ปี แต่ความคิดจากเหตุการณ์ดังกลาวนี้มีไคดวงเลยตามไปด้วย ยังสามารถนำมาใช้เป็นอุทาหรณ์เตือนสติคนในปัจจุบันซึ่งประสมบรมมเดียวกัน คือกำลังหาจุดยืนของตนเองได้เป็นอย่างดี ประวัติศาสตร์ยอมชำระรอยเสมอ หากเราไม่รู้จักห้ามทเรียนเพื่อละเวเนหรือกระทำตาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย